

Europeiska politiska partier och stiftelser

Statsrådsberedningen

2012-10-12

Dokumentbeteckning

KOM(2012) 499

Förslag om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och stiftelser

KOM(2012) 500

Commission working document prefiguring the proposal for and amendment to the Financial Regulation introducing a new title on the financing of European political parties

Sammanfattning

Förslaget är avsett att ersätta den gällande förordningen om finansiering av europeiska politiska partier. Samtidigt aviseras ett kommande förslag om ändring i budgetförordningen.

Kommissionens övergripande målsättning är att öka de europeiska politiska partiernas och stiftelsernas synlighet, erkännande, effektivitet, öppenhet och ansvarstagande.

Genom förslaget införs en ny europeisk rättslig stadga som ger europeiska politiska partier och stiftelser möjlighet att registrera sig och få en rättslig ställning som bygger på EU-lagstiftningen. För att kunna erhålla denna rättsliga ställning måste partierna och stiftelserna uppfylla krav på styrelseskick, ansvarstagande och öppenhet.

Det kommer att vara möjligt att registrera sina stadgar som europeiskt politiskt parti eller stiftelse utan att söka finansiering, men det motsatta kommer inte att vara möjligt.

2012/13:FPM8

Samtidigt införs en omfattande rättslig ram och kontrollbestämmelser.

Kommissionen föreslår också stora förändringar i EU:s finansiering av europeiska politiska partier och stiftelser. Den aviserade ändringen i budgetförordningen syftar till att inrätta en separat avdelning för europeiska politiska partier.

Regeringen har ännu inte avslutat sin analys men ser i huvudsak positivt på förslaget om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och stiftelser. Vad gäller förslaget om ändringar i budgetförordningen är regeringen skeptisk till detta då det innebär en minskad kontroll av EU:s medel.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Enligt fördraget ska de politiska partierna på europeisk nivå bidra till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande och till att uttrycka unionsmedborgarnas vilja. Sedan 2004 finns regler för finansiering av politiska partier på europeisk nivå förordning (EG) 2004/2003. Bestämmelserna omarbetades år 2007 då man bl.a. tillät finansiering även av europeiska politiska stiftelser via EU:s budget.

Europaparlamentet har avlämnat en rapport i enlighet med artikel 12 i förordning (EG) 2004/2003 där det begär att kommissionen ska lägga fram ett förslag till stadga för europeiska politiska partier och stiftelser samt efterfrågar å ena sidan strängare villkor för finansiering, å andra sidan mer flexibilitet i systemet. Enligt kommissionen har vederbörlig hänsyn tagits till parlamentets synpunkter.

År 2012 får sammanlagt 13 politiska partier på EU-nivå stöd enligt förordningen och stödet förvaltas av Europaparlamentet. Budgeten för de

politiska partierna och stiftelserna på europeisk nivå ligger år 2012 strax över 31 miljoner euro.

2012/13:FPM8

Kommissionen presenterade förslaget om stadga för och finansiering av europeiska politiska partier och stiftelser den 12 september 2012.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget är avsett att ersätta den gällande förordningen (EG) 2003/2004 om finansiering av europeiska politiska partier. Det ska tillämpas på politiska partier och stiftelser på europeisk nivå och har enligt kommissionen inga rättsliga konsekvenser för nationella politiska partier. Tillsammans med förslaget aviseras ett kommande förslag om ändring i budgetförordningen.

Förslaget introducerar en ny europeisk rättslig stadga som ger europeiska politiska partier och stiftelser möjlighet att registrera sig och få en rättslig ställning som bygger på EU-lagstiftningen.

För att kunna erhålla denna rättsliga ställning måste partierna och stiftelserna uppfylla krav på styrelseskick, ansvarstagande och öppenhet. De särskilda villkor som ställs omfattar respekt för Europeiska unionens grundläggande värderingar och för europeiska politiska partier minikrav på den interna partidemokratin. Beslut om huruvida villkor och krav uppfylls fattas av Europaparlamentet, liksom beslut om indragna medel eller återkallelse av den rättsliga ställningen för de europeiska partierna/stiftelserna.

Det kommer att vara möjligt att registrera sina stadgar som europeiskt politiskt parti eller stiftelse utan att söka finansiering, men det motsatta kommer inte att vara möjligt. En förutsättning för att få finansiering från EU:s budget är alltså att de politiska partierna och stiftelserna uppfyller de krav som ställs vid registreringen. Endast partier som har minst en representant i Europaparlamentet ska ha rätt till finansiering.

Enligt förslaget ska gränsen för hur stora donationer som tillåts höjas till 25000 euro per år och donator. Anonyma donationer tillåts upp till en nivå av 1000 euro per år och givare.

Genom förslaget införs en omfattande rättslig ram och kontrollbestämmelser. Rambestämmelserna skärper kraven på rapportering och öppenhet, stärker bestämmelserna om räkenskaper och revision samt inför administrativa och finansiella sanktioner om bestämmelserna i förordningen överträds.

2012/13:FPM8

Som kommissionen har utformat förslaget medför det att förändringar kommer att göras i budgetförordningen. Dessa presenteras i ett separat dokument (KOM(2012) 500). Eftersom budgetförordningen är i slutskedet av en översyn kan man i dagsläget inte lägga fram formella förslag på förändringar i den. Därav att kommissionens dokument kallas för arbetspapper (working document) och inte förslag.

De föreslagna förändringarna i budgetförordningen medför att bidrag till europeiska politiska partier och stiftelser regleras i en särskild del av förordningen. Innebörden av förslaget är i korthet att krav på att anmäla vad medel ska användas till innan de betalas ut från EU:s budget inte ska gälla för bidrag till europeiska partier och stiftelser (i stället hänvisas till efterhandskontroller), att hela bidraget ska kunna betalas ut i förskott och att det ska finnas möjlighet att behålla oförbrukade medel under två år efter innevarande budgetår.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förordningen (EG) 2003/2004 gäller i dag i Sverige. Utöver denna finns inga krav i svensk lagstiftning på offentlig redovisning av bidrag till politiska partier. Förslaget rör europeiska politiska partier och stiftelser kommer därför inte ha någon påverkan på befintliga svenska regler.

Politiska partier i Sverige omfattas dock av vissa krav på revision och bokföring. Av 1 § lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier framgår att statligt stöd utgår till politiskt parti som deltagit i val till riksdagen i form av partistöd och kanslistöd. Partistödet lämnas som mandatbidrag och delas ut som ett bidrag per riksdagsplats. Kanslistöd lämnas som grundstöd och tilläggsstöd. Av 14 § andra stycket lagen följer att det till en ansökan om partistöd ska bifogas en årsredovisning som ska granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor. Samtliga etablerade politiska partier är sådana ideella föreningar som omfattas av krav på bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen (1999:1078).

Sedan lång tid tillbaka har de etablerade politiska partierna ingått frivilliga överenskommelser om insyn i deras ekonomier och om hur deras ekonomier bör redovisas.

2012/13:FPM8

Europarådet har antagit rekommendationer mot korruption i form av bland annat principer för finansiering av politiska partier och valkampanjer. Europarådets organ för utvärdering av arbetet mot korruption, Group of States against Corruption (Greco), genomför återkommande utvärderingar. Sverige blev medlem i Greco när den bildades år 1999.

Greco har i en rapport den 19 februari 2009 riktat ett antal rekommendationer till Sverige om åtgärder som bör vidtas för att skapa större insyn i de politiska partiernas och valkandidaternas finansiering. Greco återkom i en uppföljningsrapport den 9 december 2011 med kritik mot Sverige för bristande efterlevnad av rekommendationerna. Sverige har i svar till Greco den 11 september 2012 angett att det numera pågår ett lagstiftningsarbete i syfte att öka allmänhetens insyn i partifinansiering och att majoriteten av riksdagspartierna stöder initiativet att lagstifta på det aktuella området samt att Grecos rekommendationer utgör ett viktigt underlag i detta arbete och att rekommendationerna kommer att beaktas.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Finansieringen av europeiska politiska partier och stiftelser på europeisk nivå ska även fortsättningsvis betalas från Europaparlamentets budget. Förslaget väntas inte få någon betydande inverkan på EU-budgeten. Inte heller påverkas de svenska partierna som idag finns representerade i Riksdagen.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen har ännu inte avslutat sin analys av förslaget. Regeringen ser dock positivt på att det ställs höga krav på europeiska politiska partier och stiftelser för att kunna erhålla finansiering över EU-budgeten.

Vad gäller ändringarna i budgetförordningen ställer regeringen sig skeptisk till dessa då de medför att någon kontroll av vad medel ska användas till före utbetalning inte kommer att göras. Förhandskontroll är en del av sund ekonomisk förvaltning och regeringen ser inte att det är motiverat att göra avsteg från sådan insyn. Mottagaren får också behålla medlen under en längre tid än de ordinarie bidragsreglerna i budgetförordningen medger. Regeringen ser en risk i att likande avsteg kan göras på andra områden om de tillåts i detta fall.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Flera medlemsstater analyserar fortsatt förslaget och har inte angett några tydliga ståndpunkter.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Förslaget bygger i stor utsträckning på ett betänkande från Europaparlamentet.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte sänts på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Förslaget baseras på artikel 224 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Beslut ska fattas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen menar att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen eftersom bestämmelser om europeiska politiska partier och stiftelser bara kan antas på europeisk nivå.

Kommissionen anser att förslaget inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det långsiktiga målet att utveckla och stärka demokratin i Europa och EU-institutionernas legitimitet genom att göra de europeiska politiska partierna och stiftelserna till mer effektiva och ansvarstagande demokratiska aktörer. Förslaget är därmed förenligt med proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ärendet presenterades av kommissionen vid möte med Allmänna rådet den 24 september 2012. Avsikten är att förslaget ska förhandlas i arbetsgrupp och kommissionen är angelägen om att förhandlingen kan avslutas under våren 2013 för att de nya bestämmelserna ska kunna tillämpas från och med den 1 juli 2013 i god tid före valen till Europaparlamentet 2014.

4.2 Fackuttryck/termer